

PAKORETKEILIJÖITÄ

KIRJ. HELMI M.

(Jatkoo)

Eveliina sanoo tytölle hellästi:

— Käy usein katsomassa Kaarelan muoria..... pistäydä sisään kun niitä pellonpientareita tästä ohi kuljet.

Tyttö rientää ulos. Heiluttaa kättä hyvästiksi. Vaari katsoo hymysuin tytön jälkeä ja kutskaa itseksen:

— Miellyttävä tyttö..... Muistuttaa äitiään..... Sohvia..... nuorena..... Eveliinan ajatukset ovat jo liidelleet toisalle.

— Missä on Eugen? Hän on ollut omituinen viimeaikoina..... Kyllä minä tiedän..... kyllä minä tiedän mitä on nuoruus..... Muistan itseni ja olen nähnyt muita.....

— Ei polkaa vain ala kuulua..... ei joutunut tuonne toisten joukkoon. Kyllä hän minun puolestani saa yhtä hyvin mennä kirkolle, kun toisetkin nuoret. Umpimieliseksi nuori ihminen käy, ellei työnomassa saa mitään vaihtelua. Parempi halu tulee töitä raatamaan, kun saa nuorten joukossa virkistystä, pakinoi vaari.

Eveliina ääntään alentaen kutskaa vaarille salaperäisenä:

— Kuulehan pappa! Minulle on viimeaikoina tullut kumma ajatus..... siitä ei pääse mihinkään..... Olen varmassa uskossa, että.....

Muori keskeytti puhelunsa ja jää mietteisään tuijottamaan eteensä. Vaari on hetkisen vaihi, mutta sitten hän sanoo harvaksen:

— Mitä..... sanoit, että.....

— Niin..... viitsinkö tuota sentään sinulle vielä sanoa.

— Niin mitä?

— Eugenä minä ajattelen..... Polka on niin kummallinen..... Etkö, vaari, ole hänestä mitään huomannut?

— Mitä minä hänestä..... Yksin nuhjottaa..... antaa pojan olla! Mitäpä hänellä erikoista.

— Hm, voi se olla niin..... voi olla näin..... Minä vain luulen, että..... Lause jää taas kesken.

Vaaria kiukuttaa tämä hännäminen. Hän ikäänkuin pahatuuluisena virkkaa:

— Sanoisi mitä aikoo..... kun keran mieltä sanoa.

— Älä nyt tuollatavalla.....

Minä uskon Eugenin saaneen sen tavallisen nuoruuden ihastuksen. Hän on varmaan mielitynyt johonkin..... siitä ei minnekään päästä. Kauan olen koettanut saada selville, ketä hän ajattelee? Hän ei ole sanonut minulle alkeitaan, vaikka olen niitä koettanut kauttarantain udeilla.

— Kaikki asiat sinuakin, muori, huolestuttavat. Kyllä hän aikoinaan omansa etsi..... älä sinä siitä välitä! Hänen aikansa tulee, eikä hän silloin välitä, kiellämme tai kiemme..... Anna pojan olla! Parempi onkin, kun hän vakaantuu ja menee naimisiin, niin alkaa huolekkaamminkin tätä köyhää taloa asua.

— Niinhän se olisi, ellei siinä olisi mitään muuta! sanoo Eveliina nyripistäen suutaan.

— Mitä "muuta" siinä sitten on? kysyy vaari ihmeissään.

— Tiedätkö, miten sille käy, joka lentää korkeammalle kun siivet kantaa? Muori on jälleen saanut hymy kasvoilleen.

— Mitä se tahtoo sanoa, tarkoittako sillä jotain?

Eugen on varmaankin ihastunut ison Kaarelan Armidaan. Ajattele! Mitä siitä luulet tulevan? Sellainen haaveilu on vallan turhaa..... Ei kuitenkaan Kaarelan ylpeä isäntä anna näin köyhään taloon tyttäriään..... val

luuletko sinä ehkä sitä? Älä usko.....

— Suotta minulle tuollaisia puhut, muori! Mistä olet kummat ajatukset saanut? Ei suinkaan Eugen sel-

laisia tuulentupia rakenna..... mitä nyt turhia! Oletko itse mitään nähnyt, vai aivanko uneksit?

Vaari katsoo kauas järvelle, ei ole kuulevinaanakaan kun muori jatkaa: Sinä näytät lyövän asian vallan leikkiksi! Anna ajan kulua, niin näet itsekin..... Mutta mitäpä tästä jatkoon, kun et edes kuuntele minua. Jonkunverran vaarin välipitämättömyydestä närkästyneenä rientää hän ulos. Eveliinan valtaa sanomaton avuttomuuden ja kaihon tunne. Hän ei löydä ketään, joka häntä ymmärtäisi..... Miksi ei vaari välittä enempi poikansa kohtalosta..... Ihmisen elämä suureksi osaksi riippuu siitä, mille tielle nuorena itsensä ohjaa..... Jos joutuu harhaan, seuraa kärsimyksiä koko iäksi. Voi poikani, Eugen! huudahtaa äiti suruissaan. Pidä pois ajatuksesi Kaarelan tyttärestä..... Julma on Kaarelan isäntä..... tyrannella ovat olleet kaikki..... Muorin sydämessä värähtää toinenkin ajatus..... Se hiipii sinne kun paha paholainen, joka tietään pois ajaa hyveen enkelin. Tämä ajatus paisuttua ylpeyden tunteen ja kutsaa Eveliinan korvaan: Mitäpä jos sittenkin poika onnistuisi ja voittaisi Kaarelan kaunin Armidan..... Kohoaisi silloin kunniaan ja arvoon köyhän Kaarelan alnoa perillinen..... Aurinko paistaa kirkkaana taivaalla ja luo lempeää hohdetta iäkkään naisen poskipäälle..... antaa loisteen äidin kasvoille, äidin uneksissa poikansa tulevaisuudesta.....

II.

Ei kestä kauan, kun Eveliina herää haaveistaan. Kyllänieltä alkaa kuulua hiljainen nyyhytys, jota säestää naisen komentava ääni.

— Mitä, mukula! Etkö voi olla hiljaa..... pian tässä jo voimme levitä. Voi mihin vastukseen ihminen joutuukaan laittaessaan lapsia mallemaan ja joutuessaan heidän kanssaan kiertämään mieron polkua..... Kun heitä edes olisi yksi tai kaksi..... Etkö sinä jo ala olla ääntä pitämättä..... Pelostat ihmiset, että ei tohdi taloon mennä.

Köyhästi puettu nainen pitää lasta kädessä ja astuu taloa kohti..... Eveliina unohtaa äskelsen ajatuksensa ja tarkastaa tulijaa, mutta ei voi oikein tarkasti erottaa, kun vanhuus on vienyt silmistä näön.

— Päivää! Kaarelan emäntä.

— Päivä! No..... ei pä mikään emäntä..... Eveliina minä vain..... Mutta enpä ollut tuntea enää Loviisaa..... kun en kohta näe enää minnekkään asti..... Kaunis päivä tänä päivänä..... eikä olekin, Loviisa? Niin on ihana jo toukokuussa, että aivan korkeutta kohti kiitoksen ihminen haluaa lähettää. Kyllä nyt olla kelpaa..... ei tarvitse paleltua eikä lämmintä keltiään kerjätä.

— On..... on nyt kaunista, on sitä! sanoo lauha nainen, jonka kasvoista näkee, että hän on saanut surua maistaa ja kylmäkin päivä vilussa värjöttää. Hän katsoo taivaalle ja virkkaa:

— Kumman helei ja kirkas on taivas, pilvet niin ohuina ja vaaleina kiertävät taivaanlakea..... Niin se nyt on..... kevät on ihanimmillaan ja vihreä nurmi peittää maan..... Toista on syksyllä, kun puiden lehdet varisevat ja kultaavat mustan mullan. Auringonsäteet laskeutuvat kuin kultapöly kentälle, johon keltainen matto on levitetty.

— Niin vain on Loviisa nuorekas kun ennenkin..... Osaa puhua niin kaunisti, kun ikinä ei olisi nähnyt surun päivää.....

— Sanotaan minulla sanoja löyty-

vän, naurahtaa Loviisa. Samassa vetäytyy hänen huulensa katkeraan hymyyn.

Lapsi alkaa itkeä. Hän näyttää hirveän väsyneeltä ja uniselta. Eveliina ottaa lasta kädessä ja silittää pientä päätä virkkaen:

— Olet niin väsyneen näköinen, lapsi, että tarvinnet lepoa..... Ensin sinun kuitenkin pitää saada jotain ruokaa pikku vatsaasi.

— Sitä hän juuri tullessa itki, kun ei ole saanut syödäkseen..... Mistä minä hänelle joka tunnin perästä ruokaa annan..... eväskin loppui.

— Herran nimessä! Lapsi raukka on varmaankin saanut nähdä suorastaan nälkää. Tulkaa nyt heti sisään..... totta sieltä saamme jotain suuhun pantavaa. Ei tämä talo sentään ole ruoka-aiheen puutteessa..... Hieromamatkallako Loviisa nytkin on ollut? Vaari on sairastanut selkäänsä pitemmän aikaa..... Voit jäädä taloon joskiikin aikaa ja hieroa vaarin kipeää selkää, jos ei ole erikoisen kirettä muualle, sanoo Eveliina siinä käydessä.

Vaari on siirtynyt ikkunan läheltä uuniin loo tupakoiimaan, mutta siihenkin väsähtäneenä mennyt tuvan perällä olevaan sänkyyn nukkumaan. Eveliina ja Loviisa huomaavat vanhuksen vetävän unta. Eveliina hymyillen katsahtaa elämän toveriinsa ja kutskaa Loviisalle:

— Katso vaaria, kun on päässyt littelemään unen valtakuntin. Kyllä uni vällin onkin tarpeen..... erittäinkin, kun on surua ja huolta..... Pian kai saammekin ikuisen nukkumatilan mustassa mullassa. Vanhoja tässä molemmat olemme.....

— Älkää nyt olko noin surullisella tuulella..... He..... he..... he keväthän nyt on..... Kyllä nyt selkävii ja muut taudit parantuvat. Minä koetan parhaani..... Kun nyt viikonkin joka päivä hieron, niin eiköpä silloin ala selkää nyyhytä. Kyllä silloin ryypt, vaikka söyväkin ovat..... he..... he.....

Eveliina touhua ruuanlaitossa. Pöydälle ilmestyä voita, leipää, maitoa ja aamulla keitettyä velliä, joka on vielä hedellä pysynyt lämpimänä. Kalaa, jota talossa on runsaasti talveksi varattu, on suolattu ja nyt myös tuotin pöytään.

Siinä on köyhän valmon mielestä liiankin herkkua. Eveliina vielä lupaa pyhäpäivän kunniaaksi ruuan päälle kiehua kahvia.

Lapsi näyttää virkistävän, kun saa kylliksi ruokaa. Silmät loistavat kirkkaana, eikä väsymyksestä näy jälkeäkään. Hän oikein ahmimalla syö lämmintä velliä.

Eveliina hymyilee. Sanoo kuin puoleksi itselleen:

— Ihminen elämä on kummallista! Vaikka on äiti ja kasvattaa sukua, ei ole kattoa päälle asettaa, eikä kotia lapsella..... On turvattomampi kun linnun polka..... Ääntään korottaa Eveliina kysyy: Missä vanhemmat Loviisan lapset ovat?

— Missäkö?..... Tuonne myytiin juuri huutolaisiksi isoon Kaarelaan..... Itkin katkerasti, kun Kerttu tyttöni sinne joutui..... Stellä on nyt ylpeän emännän kiusattavana..... Tullemani hänet sinne jätin..... Kuollit tyttö hoidon puutteeseen, ellei talon tytär olisi ihmisellisempi! Lupasi pitää tyttöstä huolta..... Merkillistä, miten suuri ero hänellä ja vanhemmillään on. Hän ei ole heikäläisten tapainen lainkaan. Jos ei olisi Kaarelan suvun näköinen, ei luulisi häntä sen talon perilliseksi ollenkaan..... Muorivainajansa hän hyvin muistuttaa. Siinä oli oikea ihminen..... antoi arvon köyhällekin.....

Eveliinan on taas vallannut suru-voittoinen tunne. Hänelle muistuu äskeiset ajatukset mieleen. Uskaltaisiko hän kysellä mitään Loviisalta?..... Voisi saada jotain tietoja häneltä, kun hän kulkee joka paikassa ja kuulee kaikkea..... Hän kuitenkin vielä päättää olla kysymättä. Loviisa on saanut täytetyksi näl-

käisen vatsansa. Kiltollisena katsoo hän emäntään ja vilpittömänä ylistää:

— Hyvä oli tuo ruoka..... Herra teitä siunatkoon..... olette aina niin ystävällinen ja avulias ja tunnette köyhän tarpeet.....

— Älä nyt vielä syöntiä lopeta..... puhuu Eveliina hymyillen. Vielä tässä tulee se kumma kuppi..... Tämä vasta oikea selun rohtoa on..... otan nyt! Loviisa on ihastunut nähdessään kahvin lämpimänä edessään höyryävän. Vainomaisesti alkaa häneltä sanat virrata, niinkuin tulvaveden vyöry..... Emäntä saa entistä enempi kunniaa..... kyllä multa ihmisiä ei Loviisa enää jätä rauhaan. Hän kertoo pienimmätkin tietonsa kalkista näkemistään..... Kaikkea hän on avomielisesti puhunut, mutta nyt hän kutskaa salaperäisenä:

— Ei, suinkaan emäntä pahastu, jos..... kysyn teiltä itseltänne muuata asiaa..... Tuota..... onko teidän Eugen.....

Eveliina säpsähtää..... Nyt tullaan siihen arkaan asiaan.

— Aivan totta..... viitsinkö siitä teille ollenkaan puhua..... Kyllä sitä vain kuulin.

Emännän sydänelässä vyöry oimittuisesti, silmiin tulee kummallinen hädänilme ja poskia kuumottaa..... Hän ei tiedä, mitä nyt sanoisi. Kysyy sitten hiljaa:

— Sano pois, mitä halusit..... Mitä Eugen.....

Loviisa nauraa puoliväkinäisenä sanoessaan:

— He..... he..... he, ei se niin vaarallista ole..... On se kyllä vähän joutavaa kertoa..... Tuolla näin poikanne yhdessä Kaarelan tyttären kanssa. Kuljin hiljaa tuota alempaa tietä pitkin Sinerä-järven rantaa. Sieltä noustuani tänne tulevalle polulle, joka kulkee suoraan metsän halki ihanittyn kautta..... Niin tuota siellä erällä kivellä näin istumassa kaksi ihmisolentoa. Kun kuljin hiljaa..... tuo lapsikaa ei sattunut ääntä pitämään..... pääsin heidän ohitsensa, etteivät he huomanneet minua.

— Ja..... mitä.....

— Niin minä sivu kulkessani kuuloin sanoja, jotka saattoivat minun..... maailmassa kovettuneen..... sydämen sykähtämään. Kuulin kahteen nuoren ihmisen lemмен kuiskeita..... He luullivat, että vain taivas on heidän valojensa todistaja..... he..... he.....

Kyllä aikoja sitten puhuttiin, että teidän poikanne aikoo saada Kaarelan tyttären..... no..... niin..... tuota. Sitä minun teki mieli udeilla, onko poika tälle puhunut alkeitaan, vai vastako sitä noin taivaan alla tuulentupia rakennetaan?..... Kaarelan isäntä voi tehdä teidän, kun sattuu.....

— Hyvä Loviisa! Älä jatka! Se on siis totta..... Tämä asia on tuntoani vaivannut kauan aikaa. En ole sitä varmana asiana pitänyt, kuv Eugen ei ole itse alkeitaan puhunut..... Salavilkkaa olen saanut häneen ajatuksensa selville. Mitä minä luulet tässä asassa parasia olevan tehdä? kysyy Eveliina katsoen vakavana Loviisaa.

— No voi sun..... kylläpä emäntä ottaa asian raskaasti. Ha..... ha..... antaa pojan yrittää!..... Mitä olisin tästä kertoutkaan, mutta kun huvitti se kuhertelu..... että en malttanut olla puhumatta.

Vaari on herännyt ja kääntynyt vuoteen laidalle istumaan. Hänkin on kuullut Loviisan puheen. Murahtaa kuin itselleen:

— Oli siinä Eveliinan puheessa loputakin perää..... Poika alkoi suotta tyhää ilmaa hapuilemaan..... Ei siitä kuitenkaan mitään tule!

Eveliina on hetken ajatuksissaan. Vähän ajan perästä huokaa hän:

(Jatk.)

Tilaa Toveritar!
Kenelle ei vielä tule Toveritar tilatkoon sen heti!